

Combattimento

*Aanvraag
Fonds Podiumkunsten
meerjarige productiesubsidie
2017-2020*

Combattimento

1.KORTE TYPERING VAN DE ORGANISATIE

Missie en hoofddoelstelling

Hoofddoelstelling van Combattimento is het uitvoeren van bekende en onbekende werken uit de 17^e- en 18^e-eeuwse barokmuziek. Combattimento wil dicht bij haar publiek spelen en klassieke muziek levendig en boeiend maken, zodat bezoekers na afloop huiswaarts keren met het gevoel een inspirerend en opwindend concert te hebben beleefd.

Kernactiviteiten

Met vakmanschap en een in de loop der jaren ontwikkelde eigen speelstijl vervult Combattimento een belangrijke rol in het Nederlandse muziekleven. Het ensemble wordt geroemd om de hoge kwaliteit van de uitvoeringen en musicceert met grote kennis van de expressie en contrastwerking die zo bepalend zijn voor de barokmuziek. Samen met het gevarieerde, vaak verrassende en onbekende, repertoire maakt dit Combattimento tot een succesvol barokensemble. Combattimento is een middelgroot ensemble dat zonder dirigent speelt. Het ensemble bestaat uit acht kernleden: Reinier Reijngoud en Quirine van Hoek: viool; Marjolein Dispa: altviool; Wouter Mijnders: cello; Erik Olsman: contrabas; Pieter Dirksen: clavecimbel; Sören Leupold: chitarrone; Bram Kreeftmeijer: hobo. De bezetting wordt, indien nodig, aangevuld met extra violen en blazers. De in de barokmuziek zo belangrijke solisten komen uit het ensemble zelf of er wordt een externe solist uitgenodigd. Combattimento heeft de afgelopen seizoenen met vele Nederlandse topsolisten samengewerkt en wil dat in de toekomst ook met internationale topsolisten doen. Als Combattimento Consort Amsterdam maakten de musici diverse tournees in het buitenland. Ook werd samengewerkt met internationale topsolisten uit de wereld van de barokmuziek. Er werden meer dan 35 CD- en DVD-producties gerealiseerd.

Veranderingen

In de laatste jaren van Combattimento Consort Amsterdam was de omvang toegenomen tot vaak wel zestien tot twintig musici. In 2012 besloot mede-oprichter Jan Willem de Vriend zich meer te gaan richten op zijn dirigeeractiviteiten. De aanvraag meerjarige subsidie FPK 2013-2016 werd vervolgens door het toenmalige bestuur ingetrokken en het ensemble werd opgeheven.

Acht van de musici zijn in 2013 onder de naam Combattimento doorgedaan op de muzikale weg van het ensemble. Daarbij is het teruggedaan naar de oorsprong: barokconcerten in middelgrote bezetting zonder dirigent; in de kleine zalen van de podia of kamermuziekverenigingen.

Het ensemble heeft zichzelf de afgelopen jaren opnieuw moeten uitvinden. Het verlies van een jaarlijkse subsidie van circa euro 0,5 mln. moest worden opgevangen; organisatorisch moest alles van de grond af aan worden opgebouwd en ook artistiek moest de lijn opnieuw worden vastgesteld. Dit is de afgelopen seizoenen gelukt en de richting voor de komende jaren is in beeld gebracht.

Combattimento

2. ARTISTIEKE UITGANGSPUNTEN, SIGNATUUR EN BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEITEN

Artistieke uitgangspunten

Het Fonds Podiumkunsten merkt op dat de collectieve ideeën over wat goede kunst is, veranderen. Jongere generaties laten zich bij hun culturele voorkeuren niet langer leiden door de smaak van bovenliggende generaties, met als resultaat dat het publiek van traditionele cultuuruitingen vergrijsd. De referentiekaders van een jong publiek (maar ook een deel van het bestaande publiek) liggen bij film, vormgeving, e-cultuur en popmuziek.

Binnen de beeldcultuur wordt deze smaakverandering aan de barok gekoppeld (Neo-baroque aesthetics and contemporary entertainment: Angela Ndalianis, MIT press). In de barok gaat het vooral om dynamische en dramatische expressie. Contrastwerking is een dominant stijlkenmerk. Deze theatrale benadering staat in scherp contrast met de veelal serene stemming van de Renaissance, waar de nadruk ligt op evenwicht, soberheid, rust en klankschoonheid. Barok wordt niet alleen gezien als kunst uit de periode van grofweg 1650 tot 1750, maar ook als een stijl die aansluit op hedendaagse kunstuitingen die, evenals toen, in toenemende mate gericht zijn op het losmaken van gevoelens bij het publiek door middel van extravagantie, onstuimigheid en virtuositeit.

“The receivers of the baroque work, being surprised at finding it incomplete or so irregularly constructed, remain a few instants in suspense; then, feeling compelled to thrust themselves forward and take part in it, they end up finding themselves more strongly affected by the work, held by it. In this way they experienced an incomparably more dynamic influence of the work being presented, with much greater intensity” (Marevall, culture of the Baroque).”

Naar de mening van Combattimento leidt de veranderende culturele belangstelling ook tot een grotere belangstelling voor barokmuziek. Barokmuziek werd door componisten gebruikt om gevoelens en gemoedstoestanden, zoals geluk, smart, woede, vrolijkheid, haast of berusting, zo treffend mogelijk weer te geven. Het publiek is daarbij geen voyeur, die naar de “romantische” emotie van een componist of performer kijkt of luistert. In reactie op de emoties die de barokke esthetiek bij de luisteraar teweeg brengt, zal deze zich afvragen of de oorzaak van de emotie bij hemzelf of in het werk moet worden gezocht. De scheidlijnen tussen componist, performer en publiek vervagen. De typische textuur van barokmuziek is een consequent doorgevoerde bas met een rijk versierde boven-partij. De combinatie van een krachtige lineaire progressie gecombineerd met onverwachte onderbrekingen versterkt de beleving van het publiek.

Profilering

Binnen de barokmuziek richt het ensemble zich op stijlen waarin fantasie en beweging een grote rol spelen.

- ‘Fantastische’ stijl: vrije compositievormen en cadenzen.
- ‘Choreografische’ stijl: dansvormen en ostinato.

Combattimento

Veel vertolkte componisten uit de midden- of laat-barok zijn: Vivaldi, Händel, Bach, Biber, Telemann, Muffat, Schmelzer, Scarlatti, Pachelbel en van Wassenaer. Veel minder worden werken geprogrammeerd, die juist als tegenhanger dienen van een wereld van spektakel (zoals Bach's Matthäuspassion).

Speerpunt van het artistieke beleid is naast bekende werken ook de uitvoering van onbekend en nog niet uitgegeven repertoire. Daartoe wordt musicologisch onderzoek verricht. De talrijke speurtochten in de afgelopen 30 jaar hebben geleid tot een bijzondere bibliotheek en opmerkelijke uitvoeringen. Met de clavecinist en musicoloog Pieter Dirksen heeft het ensemble veel kennis in huis over het barokke repertoire en de historische uitvoeringspraktijk. Hij publiceert veelvuldig op deze terreinen, alsook maakt hij reconstructies van oorspronkelijke werken van bekende barokcomponisten.

Elke periode heeft tot nu toe haar eigen manier van vertolken van barokmuziek gehad: Romantisch, Modernistisch, en Authentiek. Authenticiteit speelt voor de groep "hard core" oude muziekliefhebbers nog steeds een grote rol. Fysieke en culturele veranderingen bepalen echter mede de wijze waarop muziek wordt beleefd. Combattimento wil met behoud van de barokke stijlkenmerken doelbewust aansluiten op de muzikale beleving van een nieuwe generatie concert bezoekers. Mede daarom spelen de musici op moderne instrumenten, in de overtuiging dat de klankintensiteit hiervan beter aansluit bij de luisterpraktijk van het hedendaagse publiek.

Het ensemble kijkt als het ware door een nieuwe "hedendaagse" bril naar barokmuziek en doet nieuwe ontdekkingen. Zoals Gustav Leonhardt in een interview met betrekking tot het principe van 'inégalité' ooit opmerkte: "Toen we studeerden lazen we er gewoon overheen, terwijl er in alle bronnen over geschreven werd. De tijd was er kennelijk nog niet rijp voor".

Het ontdekken van de muzikale mogelijkheden is ook vooral een experimentele aangelegenheid die tijdens de repetities gestalte krijgt. Ornamentiek wordt door eigen of ingehuurde solisten uitgevoerd. Door haar vakmanschap is het ensemble in de positie samen te werken met nationale- en internationale topsolisten die ook vernieuwing nastreven. Het ensemble zoekt daarbij naar een verbinding tussen de musici en de solist. Daadwerkelijke interactie wordt nagestreefd, waardoor een vernieuwende interpretatie kan ontstaan. Topsolisten werken om deze reden ook graag samen met het ensemble.

In de barok gaven de componisten in vergelijking met latere periodes veel vrijheid aan de uitvoerenden. Op basis hiervan zijn er vergelijkingen met jazz te trekken, zoals omvang van een ensemble, onderling "strijden" van groepen musici, omspelen van een thema en de becijferde, niet-uitgeschreven baspartijen. Het ensemble gebruikt de vrijheid van spelen vooral om de grenzen van barokke extravagantie en spektakel te verkennen. Combattimento beheerst de kunst van de historische improvisatie, die sinds enige tijd ook aan het conservatorium in Den Haag wordt onderwezen. Barokke vrijheid van spelen appelleert vooral aan de verbeelding van het publiek. Exotisme was in de barok van grote invloed. Dit zijn raakvlakken met de avant-garde in hedendaagse pop-, rock- film- en dance-muziek. Cross-overs zoekt Combattimento met name in de beeldcultuur met de genres als dans en theater (2017/2018: Crown met Scapino Ballet).

Combattimento

Relatie tot eerder uitgevoerde activiteiten

Doelstelling is om in lijn met de afgelopen seizoenen tenminste 40 concerten per jaar in hoofdzakelijk kleine zalen te realiseren. Ook is er aansluiting voor wat betreft de stijlen binnen de barok waarin theater en beweging een grote rol spelen. In instrumentaal kleine en middelgrote bezetting, al dan niet met instrumentale-, vocale solist(en) en/of koor.

Combattimento programmeerde eerder de volgende Nederlandse topsolisten teneinde de grenzen van de publieke belangstelling te verkennen: Liza Ferschtman, Gordan Nikolic, Maarten Koningsberger, Johanette Zomer en Bram van Sambeek. Liza Ferschtman met originele virtuoze cadenzen. Gordan Nikolic op terrein van tempo, ritme, dynamiek en frasering. Bram van Sambeek onderscheidt zich door improvisatie.

Bij de keuze van een solist wordt gekeken naar de doelgroep. Naarmate de solist zelf een groter bereik onder het brede klassieke publiek heeft, wordt beter verkocht. Is dit niet het geval, dan wegen de kosten van een solist vaak niet tegen de opbrengsten op.

De succesvolle samenwerkingen in 2013/2014 met Scapino Ballet Rotterdam in “PEARL”; de Nationale Reisopera en de Veenfabriek in de “The Fairy Queen”, alsook optredens in het programma *Tiende van Tijd* zijn voorbeelden van verbindingen met andere sectoren uit de cultuur.

Beschrijving op projectniveau 2017-2020

2017

Dolci d'Italia

De Italiaanse strijkersliteratuur uit de barok is bijzonder rijk en bevat veel bekende en onbekende muzikale lekkernijen – *Dolci d'Italia*. Barokensemble Combattimento presenteert deze ‘snoepjes’ op haar eigen, energieke, vurige en stijlbewuste wijze. Met werken van Vivaldi, Bonporti, Durante, Vitali, Scarlatti en Galuppi. Bezetting: 7 musici; o.b.v. uitkoop; verkoop: Stichting Combattimento; speelperiode: 6 januari – 4 februari 2017; repetitieperiode: 4-5 januari 2017; aantal uitvoeringen: 5 [Veere (Zeeuwse concertzaal); Nunspeet (Veluvine - Randmeerconcerten); Amsterdam (Noorderkerk); Doorn (Maartenskerk). Kamermuziekverenigingen, voor breed in kamermuziek en barok geïnteresseerden.

Kerken, Kroegen & Kastelen

In een kleine en zo nu en dan zelfs ‘gipsy-achtig’ klinkende bezetting speelt Combattimento bekende én onbekende pareltjes van componisten als Biber, Brescianello, Goldberg en Telemann. Het programma is dankzij de folkloristische elementen bijzonder toegankelijk. Korte meesterwerkjes, smakelijke amuses, zoals die ook in de 17e en 18e eeuw klonken in kerken, kroegen en kastelen. Volks, vrolijk en virtuoos zoals in de kroeg; gestileerd zoals in de kastelen. Ook in de kerk werd er soms gewoon dansmuziek gespeeld, alleen werd er een beschaafdere titel boven gezet. Bezetting: 7 musici; o.b.v. uitkoop; verkoop: Stichting Combattimento; speelperiode: maart 2017; aantal uitvoeringen: 3 [Venlo (Podium Domani); Zeist (Slot

Combattimento

Zeist; Stichting Slotconcerten Slot Zeist); nnb]. Kamermuziekverenigingen, voor breed in kamermuziek en barok geïnteresseerden.

Stabat Mater

Uitgevoerd wordt Pergolesi's muzikale testament, zijn *Stabat Mater*, met solisten Johannette Zomer en Cécile van Sant. Beiden hebben een uitstekende reputatie in dit genre. Het werk is aanhoudend populair en terecht. Veel minder bekend, en pas recentelijk bevestigd als een compositie van deze Napolitaanse grootmeester, is zijn verklanking van de Kruiswoorden van Christus, waaruit we een keuze spelen. Francesco Durante (1684-1755) zag zijn stadgenoot en leerling Pergolesi komen en gaan en wist net zoals zijn jonge tijdgenoot nieuwe expressie met gedegen contrapunt te verbinden. Zoals in zijn "*Concerti a quattro*", voor vierstemmig strijkersensemble. Op het programma staan er daarvan twee die in hun affect goed in de Passietijd passen. Bezetting: 9 musici + Johannette Zomer (sopraan) en Cécile van Sant (alt); o.b.v. uitkoop; verkoop: Stichting Combattimento; speelperiode: maart/april 2017; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 5 [Vlissingen: Muziekpodium Zeeland (Grote Kerk, Vlissingen); Capelle a/d IJssel (Dorpskerk; besloten concert voor de Gemeente Capelle a/d IJssel); Amsterdam (Muziekgebouw aan 't IJ); Heerlen (Parkstad Limburg Theater); Maassluis (Muziek tussen Maas en Sluis, Dorpskerk, Maassluis)]. Voor breed in klassieke muziek en barok geïnteresseerden.

ONTDEK! HET TRIPLE-CONCERT

In de barok (en ook nog daarna) was het tripleconcert een exclusief genre dat maar door een handjevol componisten werd gebruikt. Razend moeilijk om te componeren! De veelzijdige Telemann draaide er zijn hand niet voor om en zijn grote tripleconcert uit zijn *Musique de Table* uit 1733 vormt dan ook een meesterwerk. Naast muziek van Marini klinken tripleconcerten **Antonio Vivaldi** (uiteraard voor drie violen!), Johann Sebastian Bach en de in hetzelfde jaar als Bach (veel te vroeg) gestorven, hoogbegaafde Matthias Georg Monn. Van Bach klinkt diens allerlaatste concert, het Tripleconcert in a BWV 1044. Bezetting: 9 musici; o.b.v. uitkoop; verkoop: Stichting Combattimento; speelperiode: 1 oktober- 30 november; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 6; beoogde locaties: Amsterdam (CG/KZ); Arnhem (Muis); Apeldoorn (Orpheus); Tilburg (Concertzaal); Groningen (Oosterpoort); Vlissingen (Muziekpodium Zeeland). Voor breed in klassieke muziek en barok geïnteresseerden.

CROWN i.s.m. het Scapino Ballet Rotterdam

Crown is de opvolger van de succesvolle barokdansvoorstelling 'Pearl' met Scapino Ballet Rotterdam in 2011-2012 en 2013-2014. Scapino-choreograaf Ed Wubbe maakt op basis van muziek van onder andere Händel/ Monteverdi/Vivaldi, weer een sensationele voorstelling met live-muziek op het podium gespeeld door Combattimento. Bezetting: 9 musici; o.b.v. uitkoop; verkoop: Scapino Ballet Rotterdam; speelperiode: december 2017; repetitieperiode: november 2017; aantal uitvoeringen: 11; beoogde locaties: grote zalen van allerlei schouwburgen in grote steden en middeltheaters (vergelijkbaar met locaties Pearl 2013/2014). Voor breed in canonieke en populaire cultuur geïnteresseerden..

Combattimento

BRUG TUSSEN BAROK EN KLASSIEK

Dit programma is een uitwerking van de muzikale lezing onder deze naam die in 2016 in De Doelen is gegeven (voorafgaand aan een concert door Music Aeterna). Centraal in dit programma staat het *Musikalisches Opfer* van J.S Bach met natuurlijk de onvolprezen Triosonate. Bach combineerde in dit werk onovertroffen contrapuntische kunsten met nieuwe stijlelementen en liet daarmee een “verlicht” muzikaal testament na. Een echte brug tussen Barok en Klassiek dus! Dat geldt ook voor de spannende “Sturm und Drang”-kamermuziek uit de Berlijnse omgeving van het *Musikalisches Opfer* - van Carl Philipp Emanuel Bach; van Johann Gottlieb Graun en van Johann Gottlieb Janitsch. Musicoloog en clavecinist van het ensemble Pieter Dirksen kan als geen ander het publiek de bijzondere plekjes laten zien in deze muzikale geschiedenisreis. Bezetting: 6 musici; o.b.v. uitkoop; verkoop: Stichting Combattimento; speelperiode: 1 september - 30 november; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 10; locaties: verschillende (kamer)muziekverenigingen/kleine podia. Voor breed in kamermuziek en barok geïnteresseerden.

2018

ONTDEK! BRESCIANELLO – met Liza Ferschtman, viool

Virtuoze en meeslepende muziek rondom twee grote violisten uit de 18^e eeuw : Pietro Locatelli en Guisepppe Antonio Brescianello. Terwijl Locatelli altijd een grote naam is gebleven, werd Brescianello al snel vergeten. Ten onrechte. Daarom brengt Combattimento deze componist weer voor het voetlicht. Zijn muziek verhit en beroert, net als rond 1740, en is minstens zo goed als van Locatelli. Virtuoze violiste van eigen tijd en bodem Liza Ferschtman draait haar hand niet om voor deze veeleisende muziek. Bezetting: 7 musici + solist Liza Ferschtman; o.b.v. uitkoop; verkoop: Stichting Combattimento; speelperiode: 15 september - 30 november 2019; repetitieperiode: 1 - 15 september 2019; aantal uitvoeringen: 6; beoogde locaties: Leusden, Amsterdam (Muziekgebouw aan 't IJ); Utrecht (Vredenburg/Tivoli: kleine zaal); Vlissingen (Muziekpodium Zeeland); Haarlem (Philharmonie, kleine zaal); Eindhoven (Muziekgebouw Eindhoven). Voor breed in klassieke muziek en barok geïnteresseerden.

CROWN in samenwerking met het Scapino Ballet Rotterdam

Zie 2017. Bezetting: 9 musici; o.b.v. uitkoop; verkoop: Scapino Ballet Rotterdam; speelperiode: januari – maart 2018; aantal uitvoeringen: 24; beoogde locaties: grote zalen van allerlei schouwburgen in grote steden en middeltheaters (vergelijkbaar met locaties Pearl 2013/2014). Voor breed in canonieke en populaire cultuur geïnteresseerden..

BRUG TUSSEN BAROK EN KLASSIEK

Zie 2017: Bezetting: 6 musici; o.b.v. uitkoop; verkoop: Stichting Combattimento; speelperiode: 15 april - 30 mei; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 5; beoogde locaties: verschillende klassieke (kamer)muziekverenigingen/kleine podia. Voor breed in kamermuziek en barok geïnteresseerden.

Combattimento

SPUMANTE!

De Italiaanse strijkersliteratuur bevat vele bekende en onbekende pareltjes. Combattimento speelt de meest bruisende werken van o.a. Marini, Muffat, Uccellini en Vivaldi op haar eigen energieke wijze: Italiaanse barok met een bubbeltje. Bezetting: 7 musici; o.b.v. uitkoop; verkoop: Stichting Combattimento; speelperiode: 1 september - 30 november; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 5; beoogde locaties: verschillende klassieke (kamer)muziekverenigingen/kleine podia. Voor breed in kamermuziek en barok geïnteresseerden.

CRISPY CHRISTMAS met Wishful Singing

Een toegankelijk en sfeervol Kerstprogramma waarin Combattimento samen met de jonge vrouwen van Wishful Singing hoogtepunten uit barokke kerstmuziek brengt. Zoals de Canon & Gigue van Pachelbel; het speciaal voor Kerst gecomponeerde Concerto Grosso van Corelli en een Sinfonia van Bach. De prachtige stemmen van Wishful Singing klinken zowel in een aantal a-capella bewerkingen van bekende kerstmelodieën alsook, samen met Combattimento, onder andere in charmante kerstmuziek van Charpentier, uit de Franse Barok. Verstillend en intimiteit in het uiterst serene 'Eternal Source of Light Divine' voor sopraan, trompet en strijkers van Händel; jubelende zang en feestelijke trompetklanken in het beroemde Gloria van Antonio Vivaldi. Bezetting: 16 (incl.W.S.); o.b.v. uitkoop; verkoop: Stichting Combattimento; speelperiode: 10 - 25 december 2018; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 6; beoogde locaties: Amsterdam (Paradiso); Den Haag (Philipszaal/Nieuwe Kerk); Breda (Chassé); Apeldoorn (Orpheus); Groningen (De Oosterpoort; locatie Grote Kerk); Nijmegen (De Vereeniging). Voor breed in canonicke en populaire cultuur geïnteresseerden.

2019

SPUMANTE!

Zie 2018. Bezetting: 7 musici; o.b.v. uitkoop; speelperiode: januari – maart 2019; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 10; beoogde locaties: verschillende klassieke (kamer)muziekverenigingen/kleine podia. Voor breed in kamermuziek en barok geïnteresseerden.

STABAT MATER - met Nuria Rial, sopraan

Het betoverende *Stabat Mater* van Luigi Boccherini gezongen door de wonderschone sopraanstem van Nuria Rial. Dit verfijnde hoofdingrediënt van het programma zal worden omlijst door kamermuziek van Boccherini en de eveneens uit Lucca afkomstige **Giovanni Lorenzo Gregori**. Bezetting: 7 musici + solist Nuria Rial, sopraan; o.b.v. uitkoop; speelperiode: 1-21 april 2019; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 6; beoogde locaties: verschillende landelijke podia (zowel kleine als grote zalen) waaronder Muziekgebouw aan 't IJ. Voor breed in klassieke muziek en barok geïnteresseerden.

Combattimento

ONTDEK! MARCELLO

We vieren het 350ste geboortjaar van **Alessandro Marcello** – die van het bekende hoboconcert. Ook zijn broer Benedetto schreef een dergelijk werk: Combattimento speelt van hem het concert voor hobo en strijkers in c. Naast dit stuk klinken concerti en sonates van Alessandro en diens broer Benedetto, waaronder een reconstructie van een concert voor viool en cello. Ontdek, vergelijk en hoor verschillen en overeenkomsten. Bezetting: 10 musici; o.b.v. uitkoop; speelperiode: oktober - november; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 6; beoogde locaties: verschillende landelijke podia; vooral kleine zalen. Voor breed in klassieke muziek en barok geïnteresseerden.

HARBOURS AND COURTS

Engelse kamermuziek uit de barok: meeslepende groove van jigs en hornpipes, maar ook rust op het ritme van een elegante Sarabande, Bourree of Menuet van William Croft. Dit alles gelardeerd met de mooiste sonates van de beroemdheden Purcell en Händel. Bezetting: 7 musici; o.b.v. uitkoop; speelperiode: oktober - december 2019; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 5; beoogde locaties: verschillende klassieke (kamer)muziekverenigingen/kleine podia. Voor breed in kamermuziek en barok geïnteresseerden.

CRISPY CHRISTMAS met Wishful Singing

Programma nader te bepalen; vergelijkbaar met 2018. Bezetting: 16 musici (incl.W.S.); o.b.v. uitkoop; speelperiode: 6-25 december 2019; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 6; beoogde locaties: verschillende landelijke podia (vooral kleine zalen) waaronder Amsterdam Paradiso. Voor breed in canonieke en populaire cultuur geïnteresseerden.

4 JAARGETIJDEN (Vivaldi): met (buitenlandse) topsolist (Patrizia Kopachinskaya)

Hoe een bekend stuk als Vivaldi's Vier Jaargetijden als nieuw kan klinken, bewees Combattimento samen met solist Gordan Nikolic al in seizoen '14/'15. Met soliste Patrizia Kopachinskaya worden weer hele andere registers in dit werk verkend. Kopachinskaya wordt geroemd om haar temperamentvolle, vrije en frisse spel. Bezetting: 14 musici + solist; o.b.v. uitkoop; speelperiode: juli/augustus 2020; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 2; beoogde locaties: zomerfestivals (bijv. Robeco Summer; Lowlands). Voor breed in canonieke en populaire cultuur geïnteresseerden.

2020

HARBOURS AND COURTS

Zie 2019. Bezetting: 7 musici; o.b.v. uitkoop; speelperiode: januari – maart 2020; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 5; ; beoogde locaties: verschillende klassieke (kamer)muziekverenigingen/kleine podia. Voor de breed in kamermuziek en barok geïnteresseerden.

Combattimento

STABAT MATER

Nader te bepalen: Stabat Mater van Brunetti, Durante Scarlatti). Bezetting: (max) 10 musici + vocale solisten; o.b.v. uitkoop; speelperiode: 24 maart – 12 april 2020; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 6; beoogde locaties: diverse landelijke podia (vooral kleine zalen), waaronder Muziekgebouw aan 't IJ. Voor de breed in klassieke muziek en barok geïnteresseerden.

ONTDEK! SCARLATTI

Recent ontdekt werk en reconstructies van **Domenico Scarlatti**. (Premières). Bezetting: 9 musici; o.b.v. uitkoop; speelperiode: 15 september – 30 november 2020; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 6; beoogde locaties: diverse landelijke podia (vooral kleine zalen). Voor de breed in klassieke muziek en barok geïnteresseerden.

BOHEMIAN BAROK

Opzwepende en melancholische kamermuziek van **Biber, Zelenka, Vivaldi**. Bezetting: 7 musici; o.b.v. uitkoop; speelperiode: 15 september – 30 november 2020; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 10 uitvoeringen; beoogde locaties: diverse podia klassieke (kamer)muziekverenigingen. Voor de breed in kamermuziek en barok geïnteresseerden.

CRISPY CHRISTMAS met koor of solisten

Programma nader te bepalen; vergelijkbaar met 2018. Bezetting: 14 musici + koor/solisten; o.b.v. uitkoop; speelperiode: 6- 25 december; repetitieperiode: 1 week voorafgaand aan eerste uitvoering; aantal uitvoeringen: 8; beoogde locaties: diverse landelijke podia (vooral kleine zalen) waaronder Amsterdam Paradiso. Voor breed in canonieke en populaire cultuur geïnteresseerden.

Combattimento

3. PLAATS IN HET VELD

In de sector barokmuziek is sprake van een beperkt aantal grote orkesten; een zwak middenveld en een groot aantal kleine ensembles. Combattimento heeft er bewust voor gekozen om als middelgroot ensemble zonder dirigent op kleinere podia verder te gaan. Juist in kleine zalen en zonder dirigent kan recht gedaan worden aan de directe communicatie van de musici met het publiek.

Het Orkest van de 18^e eeuw, de Nederlandse Bachvereniging en het Bach Koor en Orkest behoren tot de orkesten die in grote zalen spelen. Ook buitenlandse orkesten zoals het Freiburger Barockorchester en Concerto Köln treden enkele malen per jaar in Nederland op. Het Amsterdam Baroque Orchestra, Holland Baroque en New Dutch Academy behoren tot de ensembles in het middensegment die ook in grote zalen spelen. Amsterdam Baroque treedt vooral in het buitenland op; buiten de vier grote steden is het in Nederland moeilijk om zonder subsidie in grote zalen te spelen. Holland Baroque richt zich vooral op cross-overs met andere genres, zoals jazz. New Dutch Academy bestaat uit jonge internationale solisten, die enkele malen per jaar in Nederland samenkomen. In het midden segment treden ook Belgische ensembles op, zoals B'Rock.

Verder is er een omvangrijk aanbod van solisten, duo's, trio's en kwartetten, die al dan niet bij gelegenheid, professioneel of minder professioneel barokmuziek ten gehore brengen. Via de Organisatie Oude Muziek is er buiten het jaarlijks festival aanbod van veelal kleinere buitenlandse ensembles.

Combattimento treedt voornamelijk in Nederland op, doet onderzoek naar en experimenteert met Barokmuziek. De Nederlandse Bachvereniging doet hetzelfde maar dan specifiek Bach. Holland Baroque met muzikale cross-over's.

Combattimento richt zich op de huidige groep klassieke muzikliefhebbers die, zoals het FPK signaleert, ook aan smaakverandering onderhevig zijn. Het ensemble kan daarom beter worden vergeleken met het Nederlands Blazers Ensemble. NBE legt de verbinding tussen de moderne smaakbeleving en de klassieke muziek. Combattimento doet dit met barokmuziek. Combattimento plaatst zich daarmee binnen de Nederlandse traditie van vernieuwing binnen de Barok en Oude muziek. Topsolisten werken graag samen met het ensemble.

Combattimento

4.A. ONDERNEMERSCHAP: BEDRIJFSVOERING EN FINANCIERING

Bedrijfsvoering en financiering

Het bestuur van de Stichting hanteert de volgende uitgangspunten bij de bedrijfsvoering:

1. Organisatie

Er is sprake van een eenvoudige structuur met een Stichting die de contracten met de podia afsluit en een ensemble dat de concerten uitvoert. De Stichting voert een administratie en beheert de gelden. Het Bestuur en de vrijwilligers hebben een “hands on” benadering. In het bestuur zijn ondernemerschap, financiën en marketing vertegenwoordigd. Het kantoor en de repetitieruimte is in Zaltbommel gevestigd. Het ensemble heeft conform de wet naburige rechten een vertegenwoordiger uit hun midden benoemd (Wouter Mijnders, cellist). De code “Good Governance” wordt gevolgd. Ook de code culturele diversiteit wordt gevolgd, maar er is zeker sprake van een “witte wereld” binnen de klassieke muziek.

2. Business model

Bedrijfseconomisch is het “business model” gebaseerd op minimale vaste kosten en flexibele directe kosten. Aan dit model wordt strak de hand gehouden. Het ensemble is de afgelopen drie seizoenen in staat geweest om op basis van de in de markt van de podia en kamermuziekverenigingen geldende uitkoopsommen jaarlijks tenminste 30 concerten te verzorgen. Er is inmiddels ook een financiële reserve.

3. Billijke vergoeding voor de musici

Belangrijk uitgangspunt bij de bedrijfsvoering is een billijke vergoeding voor repetities en uitvoeringen door de musici, gebaseerd op de vergoeding bij orkesten. De opbrengsten uit de concerten na aftrek van de directe kosten van een concert gaan naar de musici en de indirecte kosten worden uit ‘overige bronnen’ gefinancierd.

4. Efficiënte producties

Om de directe kosten van uitvoeringen omlaag te brengen, is gekozen voor een middelgrote bezetting van het ensemble. De kernbezetting van 8 musici wordt aangevuld met ingehuurde musici als een grotere bezetting wenselijk is. Hierbij wordt geput uit een pool van vaste medespelers.

5. Lage vaste kosten: vrijwilligerswerk, geen kantoor en geen ‘eigen’ repetitieruimte

Het bestuur werkt onbetaald (omgerekend 1 fte). Voor de bureau- en productieactiviteiten is verdere ondersteuning van een vrijwilliger (0,2 fte). Ook de artistieke leiding en commerciële ondersteuning wordt momenteel door twee van de acht musici onbetaald verricht. (omgerekend 0,6 fte). Het ensemble heeft verder geen eigen kantoor en geen eigen repetitieruimte. De vrijwilligers werken vanuit huis. De Gasthuiskapel in Zaltbommel heeft

Combattimento

haar ruimte om niet ter beschikking gesteld voor repeteren en is daarmee een gratis 'eigen honk'. Als tegenprestatie treden de musici daar eenmaal per jaar op, waarbij de recette ten goede komt aan de organiserende partij. De overige vaste kosten zoals een brochure en kantoorkosten worden zeer laag gehouden en gedekt door cd-verkoop en Vriendenbijdragen.

6. Beheersing van risico's

Combattimento heeft de afgelopen seizoenen weinig risico's genomen. Uitkoopsummen moeten de gages van de musici inclusief de directe kosten dekken. Eventuele partage is een extra. Hogere uitkoopsummen zijn in overleg met de musici aan de reserve toegevoegd. Als de verkoop van een serie tegenvalt en er relatief veel gerepeteerd moet worden, vangen de musici dit risico op. Uitsluitend in Het Concertgebouw en het Muziekgebouw aan het IJ is voor eigen rekening en risico opgetreden.

7. Vrienden-bijdragen en cd-opnames

Het contact met de Vrienden wordt verzorgd door een "werkgroep" die ook de Vriendentafel bij uitvoeringen coördineert. In overleg met deze werkgroep wordt de besteding van de bijdragen bepaald. In 2013 bracht Combattimento haar eerste cd (in eigen productie) uit: Pearl, de muziek- en dansuitvoering met het Scapino Ballet. In 2015 een tweede, met 'crowd-funding' gefinancierde cd "Typisch Combattimento". Het Landgoed Twickel heeft verzocht in 2016 een "Van Wassenaer" cd op te nemen.

8. Fundraising

Om sponsors en fondsen te werven wordt momenteel deelgenomen aan het door de overheid gesubsidieerde programma 'Wijzer werven'. Gezien de algemeen gesignaleerde terughoudendheid bij sponsors en fondsen is hiermee in de begroting geen rekening gehouden. Er is geen gemeentelijke bijdrage.

9. Verbindingen

Verbindingen worden gezocht: Bijvoorbeeld met Scapino Ballet, Reisopera/ Veenfabriek, Wishful Singing, Laurens Collegium en binnen- en buitenlandse topsolisten. Het ensemble werkt ook samen met jonge talenten. Voorbeelden zijn Nederlands Viool Concours 2016 en Grachten Festival 2015.

10. Invloed toekenning subsidie

Een toekenning van de FPK subsidie aanvraag zal de volgende gevolgen op het gevoerde beleid hebben: De basissubsidie zal worden gebruikt om de "vrijwillige" musici (0,6 FTE) een billijke vergoeding te geven en er zal een kantoor met een professionele kracht voor de bureau- en productieactiviteiten komen (0,8 FTE). Het bestuur kan dan meer taken delegeren. De directe subsidies per concert zullen worden ingezet om de concerten te 'verrijken' door middel van duurdere solisten, optredens buiten het "gevestigde circuit", meer repetitietijd, betere aankleding en belichting, maar met name meer publiciteit.

De huidige coöperatieve "ontdek" organisatie kan met subsidie worden geïnstitutionaliseerd. De professionalisering wordt in stappen van 3 jaar gezet; 2017/2020 is de tweede stap.

Combattimento

4.B. ONDERNEMERSCHAP EN PUBLIEKSBENADERING

Omschrijving van de doelgroepen

Jaarlijks worden er op de VSCD podia ca. 1,5 mln bezoeken afgelegd. De monitor kleine podia registreert voorts nog 0,4 mln bezoeken. De belangrijkste doelgroepen van klassieke muziek zijn seniore cultuurgenieters (40% van de bezoekers), welvarende in cultuur geïnteresseerde elite (17%) en hoog opgeleide twintigers en dertigers (13%). De seniore cultuurgenieters en culturele elite zijn vooral geïnteresseerd in de canonieke kunsten. Hoog opgeleide twintigers en dertigers zijn breed geïnteresseerd. Belangrijkste drempels voor hen zijn de prijs van een kaartje, het oudere publiek en de keuze uit het aanbod. Bij jongeren is er een samenhang tussen de sterkte van de interesse in muziek en de belangstelling voor klassieke muziek.

Vanwege een hoger opleidingsniveau trekt cultuur een welvarender publiek en de interesse ligt ook hoger bij mensen in de latere levensfasen. In de periode tussen ongeveer dertig en vijftig jaar, heeft een gezin minder vrije tijd en veelal ook een beperkter 'vrij' budget. De belangstelling voor klassieke concerten groeit de laatste jaren niet, ondanks het toenemend aantal ouderen en een hoger opleidingsniveau. De generatie van na 1945 heeft de culturele omslag van de '60 er en '70'er jaren op jeugdige leeftijd bewust meegemaakt. Dat zijn ook de cohorten waar het bereik van bezoek aan klassieke muziek is gehalveerd.

Combattimento heeft altijd een ander publiek getrokken dan het "hard core" oude muziek publiek, dat vooral uitvoeringen op historische instrumenten bezoekt. Een enquête onder de Vrienden van Combattimento geeft het volgende beeld: 25% heeft specifieke voorkeur voor barokmuziek; 25% voor barok- en kamermuziek; de overige 50% koppelt belangstelling voor barokmuziek met een brede belangstelling voor klassieke muziek. Voor muziekstijlen buiten de klassieke muziek is bij Vrienden weinig belangstelling.

De belangrijkste doelgroep van Combattimento zijn breed geïnteresseerde barok liefhebbers. Gezien de beschikbare vrije tijd, inkomen, smaakverandering en omvang van de groep biedt de leeftijdscategorie 45 tot 70 jaar op korte termijn de beste kans op verhoging van de bezoekers aantallen. Zowel onder de frequente, minder frequente als latente bezoekers.

Jongeren van 20-35 jaar worden benaderd via podia zoals Paradiso, Lowlands, yellow lounge, Tiende van Tijn en de cross-over met het Scapino Ballet. Met kortingen, wordt getracht vervolgsbezoek op andere podia te verkrijgen.

E-marketing

Vanwege beperkte financiële middelen is de promotie van Combattimento tot nu toe vooral gebaseerd op e-marketing en free-publicity. Via de website, e-nieuwsbrieven, filmpjes van repetities op Facebook, YouTube en gratis te beluisteren nummers op de website (www.combattimento.nl/shop) is een community van ca. 1.000 "volgers" opgebouwd. Het aantal Vrienden is ca. 100. Volgers worden met kortingen beloond om loyale bezoeker te

Combattimento

worden/ te blijven. Geïnteresseerden kunnen zich via de website of aan de Vriendentafel tijdens concerten inschrijven.

“Free-publicity”

Combattimento levert rondom concerten kant-en-klaar redactioneel materiaal aan redacties van landelijke-, en regionale dagbladen en huis-aan-huisbladen . Er wordt samengewerkt met de Nieuwsmakelaar: Hij enthousiasmeert en overtuigt redacties. Dit leidt nagenoeg altijd tot opvallende publicaties en aankondigingen in relevante radio- en t.v.- programma's als Opium op 4; NTR Podium, Concertgebouw Café, AVRO/Tros Klassiek, Licht op 4 en Parool. Acties met tijdschriften waarvan de lezers in onze doelgroep vallen (Luister, Klassieke Zaken, Plus, Zin) zorgen voor nieuw publiek en bredere bekendheid. Voorts inzet van online media zoals; websites van podia; concertagenda's zoals www.klassiekemuziek.nl. De beste “free publicity” is de seizoenbrochure van een podium en het programma overzicht op hun websites. Hoewel dalend wordt nog steeds ca. 50% van de kaarten aan het begin van het seizoen verkocht.

Betaalde promotie

Subsidie zal Combattimento aanwenden om door middel van betaalde promotie haar publiek op te zoeken en tegelijkertijd de podia te ondersteunen. Deze promotie wordt vooral rondom optredens ingezet.

NRC Podium: Lezers met een bovengemiddelde interesse in cultuur en waarvan 39% klassieke concerten bezoekt; Luister: glossy magazine voor klassieke muziek; Klassieke Zaken: gratis verkrijgbaar bij de aangesloten Klassieke Zaken; Tijdschrift Oude Muziek: het tijdschrift voor Vrienden van de Organisatie Oude Muziek. Hiermee bereiken we over de hoofden van de “gatekeepers” publiek dat ook breed “niet hard core” is geïnteresseerd. Voorts banners op klassiekezaken.nl en NPO Radio 4 / concerten. Totaal jaarlijks advertentie budget van de media: € 15.000.

De week voorafgaand aan de start van een serie van een nieuw programma (uitgezonderd de kamermuziekprogramma's): radio-spots op Radio 4 en Classic FM rond de programma's De Klassieken, Licht op 4, NTR Podium, Avondconcert Radio 4 en onder andere Feel Good Friday (Classic FM). Hiermee ook ‘in beeld’ bij de programmeurs van (kern)podia en klassieke kamermuziek verenigingen. Uitzendbudget per jaar: € 20.000.

Combattimento levert eigen postermateriaal aan de podia waar wordt opgetreden, met naam van het podium. Podia zorgen zelf voor de verspreiding.

Podia en uitkoopprijs

Belangrijkste ontwikkeling waarmee in het bedrijfsplan rekening wordt gehouden zijn de bezuinigingen op cultuur. De uitkoopbedragen staan onder druk. Er wordt steeds ‘populairder’ geprogrammeerd. Slechts enkele podia zijn structureel in staat veel meer aan een programma uit te geven dan er aan recette kan binnen komen. Zonder subsidie hebben kwalitatief hoogstaande klassieke muziekensembles daarom moeite hun aanbod te laten zien op de traditioneel daarvoor bedoelde concertpodia. Buiten de vier grote en overige kern-

Combattimento

steden wordt vrijwel geen volwaardig klassiek seizoenprogramma meer aangeboden. De rol van de podia in de kleinere steden op gebied van klassieke muziek wordt steeds meer door kamermuziekverenigingen in kerkjes en alternatieve podia overgenomen.

Op basis bevolkingsgegevens van het CBS (leeftijd-, inkomensverdeling per gemeente, mate van stedelijkheid en reisafstand) is per podium het potentiële bezoekers-bereik voor Combattimento bepaald.

Aan de hand hiervan zijn de podia in verschillende groepen ingedeeld:

Podia in grote steden (Amsterdam, Utrecht, Rotterdam, Den Haag): Programma's met extra bezetting en/of solist. Verkoop vindt plaats via directe benadering. Amsterdam Concertgebouw kleine zaal voor eigen rekening en risico; Muziekgebouw aan het IJ in serie "oude muziek"; in Utrecht Vredenburg is er concurrentie van het "huisorkest" Holland Baroque; Den Haag Nieuwe Kerk via Lucent Danstheater. Combattimento wil in overleg met de podia jongeren een korting op hun kaartje bieden.

Podia in kernsteden (Arnhem, Apeldoorn, Enschede, Groningen, Eindhoven, Tilburg, Parkstad Limburg): Programma's met extra bezetting en/of solist; grote en kleine zalen. Verkoop vindt plaats via directe benadering. Ook hier korting voor jongeren.

Podia in middelgrote steden: Moeilijke markt. Vooral populair aanbod. Klassieke bezoekaantallen niet veel hoger dan bij kamermuziekverenigingen. Bereik met Scapino Ballet Rotterdam. Ook jongeren.

Kamermuziekverenigingen op kleine podia in kleine steden en grote dorpen: Geschikt voor programma's met een bezetting van 7 musici, zonder solist en geringe repetitietijd. Verkoop via e-mail en telefonisch. Ook via mond-tot-mond reclame. De uitkoopsom kan worden betaald doordat kamermuziekverenigingen werken met vrijwilligers, een groot bestand abonneementhouders, vrijwilligers, skip-subsidie en plaatselijke sponsors.

Podia voor jongeren: Paradiso, Lowlands, yellow-lounge achtige podia.

Podium en product

In de veranderende culturele wereld verwacht het publiek in toenemende mate meer dan alleen vakkundig goed gespeelde muziek: Publiek wil het gevoel hebben deel uit te maken van de uitvoering, wil verrast worden en artistiek worden 'gevoed'.

Voor Combattimento is het onderliggende verhaal van de muziek belangrijk om te delen met het publiek. Het gaat hierbij om toelichtingen op de muziek, de componist(en), de stijlperiode en instrumenten. Deze verhalende rol werd in het verleden vooral vervuld door Jan Willem de Vriend. Binnen het ensemble heeft een aantal musici deze rol overgenomen.

Wat zich verder op het podium afspeelt is belangrijk. Onder andere mimiek, en onderling contact van de musici, beeld en licht, 'immersive' opstellingen. Vooraf, tijdens of na afloop in de foyer. Spelen op speciale locaties, en een 'kijkje in de keuken' via bijwonen van repetities.

Combattimento

5.SPREIDING

Naast de VSCD-podia treedt Combattimento veelvuldig op in kerkjes en andere podia in series van kamermuziekverenigingen. Daarmee zorgt het ensemble voor een sterke landelijke spreiding en onderstreept daarmee de wens om 'dicht bij het publiek' te spelen. Circa 80% van de uitvoeringen vindt buiten de 4 grote steden plaats.

Combattimento is buiten de Randstad in Zaltbommel gevestigd. Daar is de repetitieruimte en wordt kantoor aan huis gehouden.

Combattimento

7. TOELICHTING OP DE BEGROTING

Mogelijke afwijkingen tussen de begroting en de gerealiseerde cijfers

Toelichting inkomsten

De inkomsten zijn voorzichtig begroot. De afgelopen seizoenen was bij een aantal podia nog wel ruimte voor een financiële opslag boven de directe kosten van de uitvoering. Verwacht wordt dat deze ruimte de komende jaren onder druk van de bezuinigingen verder zal verdwijnen. De plannen voor de eerste periode liggen nagenoeg vast.

De 2^e helft 2017 en 1^e helft 2018 zijn er veel optredens met Scapino Ballet Rotterdam. Voor deze uitvoeringen is geen FPK-bijdrage aangevraagd.

Toelichting lasten van beheer

In de periode 2013-2015 waren de beheerlasten zeer laag door de vrijwillige inzet van het bestuur, de musici en overige vrijwilligers. In de periode 2017-2020 gaan de beheerlasten omhoog omdat de basis-vergoeding FPK wordt gebruikt om de vrijwillige inzet van de musici te vergoeden (niet de bestuursleden) en een professionele kracht aan te nemen. Het bestuur kan dan ook een aantal taken beter delegeren. Er zal kantoorruimte worden gezocht.

Toelichting directe lasten

De omvang en aankleding van de concerten zijn tot op heden gebaseerd op de te verwachten uitkoopsom van een podium. Kosten van verrijking van de concerten met duurdere solisten, beeld en licht en de voorgenomen extra publiciteit per concert zal uit de FPK concert-bijdragen worden voldaan.

Kengetallen

Er wordt veel met kengetallen gewerkt. Er zijn geen belangrijke afwijkingen ten opzichte van de normen.

Publieke subsidie en bijdragen

Er wordt deelgenomen aan het project "Wijzer Werven" Voorzichtigheidshalve wordt hier in de begroting geen rekening mee gehouden. Omdat Combattimento niet in een van de vier grote steden is gevestigd, is er geen gemeentelijke bijdrage.

Gebroken boekjaar

De in de aanvraag in vraag 3 en 4 vermelde financiële gegevens over 2014 en 2015 zijn de financiële gegevens over '13/'14 en '14/'15. De balans is per 30 juni. Daardoor is aansluiting met het gebroken boekjaar van de jaarrekeningen. De in de aanvraag in vraag 5 vermelde prestatie gegevens betreffen wel de gehele jaren 2013, 2014 en 2015. In het jaar 2013 zijn er weinig concerten geweest, omdat pas per 1 december 2013 daadwerkelijk met de activiteiten is gestart.

De jaarrekening over geheel 2015 zal worden nagezonden.